

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ :	Νεοελληνική Γλώσσα
ΣΕΙΡΑ:	
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ:	

Η κοινωνική αγωγή ως λειτουργία της δημοκρατίας

Η τόσο σημαντική για την ομαδική συμβίωση κοινωνική αγωγή, επειδή δεν ανήκει στον κόσμο των αφηρημένων εννοιών, διδασκόταν παλαιότερα στα σχολεία ως μέσο άσκησης της ομαδικής ζωής. Περιελάμβανε στοιχεία ανάδειξης του αυτοσεβασμού και του σεβασμού των άλλων στην καθημερινή ζωή. Διδασκόταν επίσης η κοινωνική αγωγή στην οικογένεια από γενιά σε γενιά σε μεγάλο βαθμό με το απτό παράδειγμα, σε βάθος χρόνου. Στη σύγχρονη εποχή η έμπρακτη διδασκαλία της κοινωνικής αγωγής δεν εξυπηρετείται ούτε στα σχολεία ούτε -δυστυχώς- στην οικογένεια, στον βαθμό που είναι από τα σύγχρονα δεδομένα απαιτητή.

Σήμερα, για παράδειγμα, η καταναλωτική κοινωνία έχει προικίσει τον άνθρωπο με πολλά προσωπικά τεχνολογικά μέσα (αυτοκίνητα, μηχανάκια, συσκευές τηλεόρασης, ραδιόφωνα-υπολογιστές, φορητά τηλέφωνα, διάφορες τεχνικές επινοήσεις), η χρήση των οποίων δείχνει το επίπεδο της κοινωνικής μας αγωγής. Συγκεκριμένα, σε πολλές περιπτώσεις η χρήση αυτών των μέσων γίνεται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο διπλανός. Με τα εγωιστικά ένστικτα που έμφυτα έχουμε οι άνθρωποι πάψαμε να ενδιαφερόμαστε μήπως ενοχλείται, εάν ταλαιπωρείται κάποιος τρίτος. Επιπλέον, η ασφάλεια που παρέχει η ανωνυμία των μεγάλων πόλεων (όπου ο ένας δεν γνωρίζει ποιος είναι ο άλλος) μας έχει καταστήσει ανάγωγους, προκλητικούς μέχρι επιθετικούς. Προέχει η προσωπική μας άνεση, η ατομική μας απόλαυση χωρίς να δίνεται σημασία στα ισότιμα δικαιώματα του πλησίον.

Άλλοτε, σε χρόνους προγενέστερους, μας έσωζε στη συμπεριφορά το φιλότιμο. Ο Έλληνας ως από ένστικτο είχε φιλότιμο. Με αυτό υπερκάλυπτε την έλλειψη αγωγής, ρύθμιζε τους τρόπους συμπεριφοράς του, έλεγχε τη «ρωμείκη εξυπνάδα» που φτάνει μέχρι την ενδημική* ασυνειδησία, η οποία τόσο κακό μας έχει προξενήσει ως λαό, τόσο μεταξύ μας όσο και στις σχέσεις μας με τους ξένους. Το φιλότιμο διασφάλιζε την επικράτηση της κοινής λογικής, την εξυπηρέτηση των όρων του κοινού βίου, πολλές φορές μάλιστα ήταν αποτρεπτικό της παρανομίας στο καθημερινό

γίνεσθαι. Το φιλότιμο είναι αποτέλεσμα της αρχής ότι η ουσία της ζωής βρίσκεται στη γνωριμία του εαυτού μας, στον αυτοέλεγχο, στην αλληλεγγύη με τους άλλους, στο χτίσιμο του ψυχολογικού μας «πιστεύω» με ευθύνη και διαλεκτική διαδικασία, στην πίστη ότι η συμβίωση είναι ο ρυθμός της ζωής και γι' αυτό πρέπει να προστατεύεται. Το φιλότιμο εκφραζόμενο με απλές πράξεις, χωρίς προσποιήσεις, ανήκει στις ενέργειες που κάνουν κάθε άνθρωπο -πομπό ή λήπτη των εκδηλώσεων του φιλότιμου- υπερήφανο.

Η κοινωνική αγωγή αποτελεί επίσης βασική προϋπόθεση της έμπρακτης Δημοκρατίας. Αυτό ισχύει καθώς η δημοκρατία θέλει τον πολίτη επώνυμο άτομο με προσωπική κοινωνική υπόσταση. Δεν τον θέλει απρόσωπο μόριο μιας συλλογικής μάζας. Το μαζικό εκμηδενίζει το ατομικό. Όταν ο πολίτης μεταβάλλεται σε αριθμό χωρίς ατομική προσωπικότητα, αναπτύσσονται ιδεοκαπηλίες*, προσβάλλεται η οντότητα του ανθρώπου πάνω στη γη, δημιουργείται ένα κενό πέρα από τους ορατούς στόχους. Η πολυπολιτισμικότητα που επικρατεί στους καιρούς μας χρειάζεται ιδιαίτερα ισχυρό υπόστρωμα κοινωνικής αγωγής (εθνικής και προσωπικής) για να μην παρασυρθεί το άτομο απροστάτευτο στη δίνη της μίμησης, όπως έχει συμβεί σήμερα, για να μη χάσει μέσα σε μια αντιφατική τελεολογία* θριάμβου της προόδου τα στοιχεία που διαμορφώνουν χαρακτήρες όμορφων μορφών.

Η ανάπτυξη του κοινωνικού ήθους είναι αποτέλεσμα της λειτουργίας της ομαδικής συνείδησης, της αυτογνωσίας για τις συνθήκες διαβίωσης του σήμερα και του αύριο. Οδηγεί σε εκτίμηση του ευ ζην όχι μόνο σε υλικά αποτελέσματα αλλά σε συνειδητοποίηση της ομορφιάς της ζωής που κρύβεται σε μικρά καθημερινά συμβάντα, σε χωρίς ιδιαίτερο κόπο ψυχολογικές ικανοποιήσεις. Η εκδήλωση της κοινωνικής αγωγής αποτελεί έκφραση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του ανθρώπου - πολίτη, δείχνει το επίπεδο πολιτισμού λαών και χωρών. Η κοινωνική αγωγή, συστατικό του κοινού βίου, είναι αναγκαία για την ανάπτυξη των όρων της αληθινής Δημοκρατίας, για την προστασία του ίδιου του ανθρώπου από τον άνθρωπο.

Διονύσιος Κ. Μαγκλιβέρας, προσαρμοσμένο κείμενο από το διαδίκτυο

Α. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100 – 120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Παρ. 3η : «Το φιλότιμο εκφραζόμενο με απλές πράξεις, χωρίς προσποιήσεις, ανήκει στις ενέργειες που κάνουν κάθε άνθρωπο -πομπό ή λήπτη των εκδηλώσεων του φιλότιμου- υπερήφανο.»

Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 70-90 λέξεων το περιεχόμενο της παραπάνω περιόδου.

Μονάδες 10

B2. α) Παρ. 2η : «Σήμερα, για παράδειγμα, ... δικαιώματα του πλησίον.»
Ποια τα δομικά μέρη της συγκεκριμένης παραγράφου και ποιος ο βασικός τρόπος ανάπτυξής της ;

Μονάδες 6

β) Παρ. 4η : «Η κοινωνική αγωγή ...όμορφων μορφών». Με ποια συλλογιστική πορεία αναπτύσσει τη σκέψη του ο συγγραφέας στη συγκεκριμένη παράγραφο ;

Μονάδες 3

B3. Παρ. 5η : «Η κοινωνική αγωγή αποτελεί επίσης βασική προϋπόθεση της έμπρακτης δημοκρατίας. Αυτό ισχύει καθώς η δημοκρατία θέλει τον πολίτη επώνυμο άτομο με προσωπική κοινωνική υπόσταση. Δεν τον θέλει απρόσωπο μόριο μιας συλλογικής μάζας.»

Αφού αναγνωρίσετε τη τυπική δομή του συγκεκριμένου επιχειρήματος, αξιολογήστε το. Θεωρήστε ότι πρόκειται για επιχείρημα που οργανώνεται με παραγωγικό συλλογισμό και ότι οι προκείμενες προτάσεις ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Μονάδες 8

B4. α) σημαντική, ισότιμα, επικράτηση, προστασία : Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 4

β) αφηρημένων, χρήση, εγωιστικά, προσποιήσεις : Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 4

Γ1. «Με τα εγωιστικά ένστικτα που έμφυτα έχουμε οι άνθρωποι πάψαμε να ενδιαφερόμαστε μήπως ενοχλείται, εάν ταλαιπωρείται κάποιος τρίτος. Επιπλέον η ασφάλεια που παρέχει η ανωνυμία των μεγάλων πόλεων μας έχει καταστήσει ανάγωγους, προκλητικούς μέχρι επιθετικούς.»

Με αφορμή το σχολιασμό του συγκεκριμένου αποσπάσματος του κ. Δ. Μαγκλιβέρα στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, καλείστε σε μια σύντομη παρουσίαση (εισήγηση 500-600 λέξεων) ενώπιον των συμμαθητών σας και της φιλολόγου σας, να μιλήσετε για την κοινωνική αγωγή.

Τεκμηριώστε την άποψη ότι η διαμόρφωση ορθής κοινωνικής αγωγής είναι αποτέλεσμα των φορέων παιδείας (πρωτίστως της οικογένειας και του σχολείου) αλλά και της αυτοκριτικής και αυτογνωσίας του καθενός. Στη συνέχεια γράψτε τα σημαντικότερα οφέλη για τον καθένα ξεχωριστά αλλά και για την κοινωνία στο σύνολό της, όταν όλοι λειτουργούν σε ένα ορθό πλαίσιο κοινωνικής αγωγής».

Μονάδες 40

Απαντήσεις

A. Στο συγκεκριμένο κείμενο γίνεται λόγος για τη μέγιστη σημασία της κοινωνικής αγωγής. Παλαιότερα βέβαια αποτελούσε αντικείμενο σχολικής διδασκαλίας αλλά και οικογενειακής μέριμνας, πράγμα που δεν συμβαίνει στις μέρες μας. Σήμερα, λόγου χάρη, ο άνθρωπος συχνά δε σέβεται το συνάνθρωπό του, όταν χρησιμοποιεί επιτεύγματα της τεχνολογίας. Ο εγωισμός αλλά και το απρόσωπο των μεγάλων αστικών κέντρων «επιτρέπουν» αντικοινωνικές συμπεριφορές. Παλαιότερα, πάντως, το ελληνικό φιλότιμο, ως αποτέλεσμα αυτογνωσίας, συνέβαλλε στη διαμόρφωση κοινωνικής συμπεριφοράς και οι εκφράσεις του χαροποιούσαν πομπό και δέκτη. Επιπλέον, ας σημειωθεί ότι η κοινωνική αγωγή συνιστά θεμελιώδη παράμετρο δημοκρατίας καθώς γίνεται σεβαστή η προσωπικότητα κάθε πολίτη ξεχωριστά. Συμπερασματικά, η καλλιέργεια «κοινωνικού ήθους» σηματοδοτεί ποιότητα ζωής, ενώ παράλληλα συνιστά παράμετρο δημοκρατίας που διασφαλίζει την κοινωνική αρμονία.

B1. Το φιλότιμο εκφραζόμενο με απλές πράξεις, χωρίς προσποιήσεις, ανήκει στις ενέργειες που κάνουν κάθε άνθρωπο -πομπό ή λήπτη των εκδηλώσεων του φιλότιμου- υπερήφανο. Πράγματι, το φιλότιμο σχετίζεται συχνά με την καθημερινότητα του καθενός, με ευγενικές συμπεριφορές, τρυφερές και ανθρώπινες επικοινωνίες, οι οποίες εκφράζουν την ευγένεια της ψυχής και το ήθος του καθενός. Το σημαντικότερο δε είναι ότι πρόκειται για συμπεριφορές ειλικρινείς, για επιλογές αληθινές. Σίγουρα προσφέρουν αληθινή ικανοποίηση και ευχαρίστηση όχι μόνο σ' αυτόν που τις εκδηλώνει αλλά και σ' αυτόν

που γίνεται ο αποδέκτης τους. Ο φιλότιμος άνθρωπος ικανοποιείται από την ευχαρίστηση που προσφέρει στους γύρω του, ενώ εκείνος που εισπράττει την καλοσύνη του συνανθρώπου του δεν μπορεί παρά να νιώθει ευτυχής.

B2. α) Θεματική πρόταση : Σήμερα, ...της κοινωνικής μας αγωγής.»

Λεπτομέρειες : Συγκεκριμένα, ...δικαιώματα του πλησίον.»

Κατακλείδα : Δεν υπάρχει

Βασικός τρόπος ανάπτυξης : Παραδείγματα (αυτοκίνητα , μηχανάκια...), με τα οποία ο συγγραφέας επιδιώκει να τεκμηριώσει την άποψη ότι δεν χαρακτηρίζει το σύγχρονο άνθρωπο – Έλληνα η ορθή κοινωνική αγωγή.

B2. β) Η συλλογιστική πορεία με την οποία αναπτύσσει τη σκέψη του ο συγγραφέας στη συγκεκριμένη παράγραφο είναι **παραγωγική**. Ξεκινά από το γενικό και συνεχίζει με ειδικές και συγκεκριμένες αναφορές. Συγκεκριμένα, στη θεματική (πρώτη) πρόταση της παραγράφου προσδιορίζει με σαφήνεια τη γενική (νέα) θέση του ότι η κοινωνική αγωγή είναι βασική προϋπόθεση δημοκρατίας. Στη συνέχεια, στις λεπτομέρειες της παραγράφου, προσπαθεί με πιο ειδικές αναφορές και επιχειρήματα να τεκμηριώνει τη συγκριμένη θέση. Για παράδειγμα υποστηρίζει ότι η δημοκρατία απαιτεί πολίτες – μονάδες και όχι μάζες πληθυσμών ή ότι η σύγχρονη πολυπολιτισμικότητα επιβάλλει την ορθή κοινωνική αγωγή προκειμένου να προστατευτεί η δημοκρατία.

B3. Προκείμενη 1. : (Αυτό ισχύει καθώς) η δημοκρατία θέλει τον πολίτη επώνυμο άτομο με προσωπική κοινωνική υπόσταση

Προκείμενη 2. : Δεν τον θέλει απρόσωπο μόριο μιας συλλογικής μάζας

Συμπέρασμα: Η κοινωνική αγωγή αποτελεί επίσης βασική προϋπόθεση της έμπρακτης δημοκρατίας.

Αξιολόγηση : Το επιχειρήμα είναι έγκυρο καθώς το Συμπέρασμα προκύπτει με λογική αναγκαιότητα από τις Προκείμενες. Είναι αληθές γιατί οι Προκείμενες (και το συμπέρασμα) ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Είναι ορθό καθώς είναι έγκυρο και αληθές. Το επιχειρήμα έχει απόλυτη αποδεικτική ισχύ και αποτελεί απόδειξη καθώς στηρίζεται σε γενικά αποδεκτές αλήθειες (προκείμενες προτάσεις).

B4. α) Συνώνυμα λέξεων

σημαντική : σπουδαία, σημαίνουσα
ισότιμα : ισάξια, ίσα
επικράτηση : κυριαρχία, υπερίσχυση
προστασία : προάσπιση, υπεράσπιση

Β) Αντώνυμα λέξεων

αφηρημένων: συγκεκριμένων
χρήση: αχρησ(τ)ία
εγωιστικά : κοινωνικά
προσποιήσεις : ειλικρίνειες, απλότητες

Γ1. Επικοινωνιακό πλαίσιο: εισήγηση (προσφώνηση, αποφώνηση, οικείο ύφος και στοιχεία προφορικότητας σε Πρόλογο και Επίλογο). *Στον Πρόλογο και τον Επίλογο είναι δυνατή η χρήση α' ή β' ενικού ή πληθυντικού ρηματικού προσώπου ...* Το κύριο θέμα καλύτερα να το χαρακτηρίζει η ποιότητα του λόγου και συνεπώς η αυστηρότητα του ύφους.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αναφορά στην αφορμή για τη σύνθεση της ομιλίας...

Σχολιασμός παραθέματος : Αίτια απουσίας κοινωνικής αγωγής ο εγωισμός του ανθρώπου και η ανωνυμία των μεγάλων αστικών κέντρων. Αναγκαία η διαμόρφωση ορθής κοινωνικής αγωγής καθώς θα λειτουργεί αντισταθμιστικά.

Προσδιορισμός της έννοιας «κοινωνική αγωγή»: συνιστά πίστη των πολιτών στις δημοκρατικές αξίες και σεβασμό στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των συμπολιτών. Εκπλήρωση των υποχρεώσεων απέναντι στην κοινωνία με ευσυνειδησία και συνέπεια...

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ

Α' Κύριο Ζητούμενο :

Η διαμόρφωση ορθής κοινωνικής αγωγής ως αποτέλεσμα:

- **των φορέων παιδείας (οικογένεια και σχολείο)**

Η οικογένεια αποτελεί την κοιτίδα της κοινωνικής αγωγής των νέων, καθώς μέσα στους κόλπους της *μεταδίδονται θετικά πρότυπα κοινωνικής συμβίωσης και δράσης* (καλλιέργεια υπευθυνότητας, ανάπτυξη αλληλεγγύης, σεβασμός στο συνάνθρωπο, ανεκτικότητα, πνεύμα συνεργασίας / συλλογικότητας, προαγωγή του διαλόγου, ανάληψη

πρωτοβουλιών, συνειδητοποίηση κοινωνικού ρόλου, κοινωνική ευαισθητοποίηση)...

Το σχολείο από την πλευρά του είναι δυνατόν να καλλιεργήσει τις κοινωνικές αρετές μέσω ενός *ανθρωποκεντρικού προσανατολισμού*. Στοιχεία που συντελούν σ' αυτό είναι: *η ύπαρξη δημοκρατικού κλίματος στο χώρο του σχολείου, η σωστή λειτουργία θεσμών όπως οι μαθητικές κοινότητες και η Βουλή των Εφήβων* (καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και κοινωνικής ευαισθησίας) - *η διδασκαλία συγκεκριμένων μαθημάτων, όπως Ιστορία, Κοινωνιολογία, Δίκαιο και Θεσμοί, Φιλοσοφία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, για τον ιδεολογικό οπλισμό των νέων και την απόκτηση συναίσθησης της κοινωνικής ευθύνης.*

- **και της αυτοκριτικής και αυτογνωσίας του καθενός**

Η αυτοκριτική βοηθά το άτομο να βελτιωθεί ηθικά, εντοπίζοντας τις αδυναμίες του και επαυξάνοντας τα προτερήματά του. Περιορίζει τη φιλαυτία και προκρίνει τη σύνεση και τη σεμνότητα. Μέσω αυτής της διαδικασίας θέτει όρια στη συμπεριφορά του (αυτοέλεγχος) και αποτρέπεται από κάθε μορφή ακρότητας και υπερβολής, σεβόμενος τόσο τον εαυτό του όσο και τους συνανθρώπους του. Ωθεί στο γόνιμο προβληματισμό και στην αναζήτηση της αλήθειας, απομακρύνοντας τον άνθρωπο από κάθε μορφή εφησυχασμού. Η αυτοκριτική καθιστά εφικτή την κατάκτηση της αυτογνωσίας, υλοποιώντας τον ύψιστο στόχο της αυτοπραγμάτωσης...

Β' Κύριο Ζητούμενο :

Τα σημαντικότερα οφέλη της κοινωνικής αγωγής

- **για το άτομο**

Καλλιέργεια συλλογικής συνείδησης, υπηρετήση συλλογικού συμφέροντος και παραμερισμός κάθε ιδιοτέλειας, διαμόρφωση ελεύθερα σκεπτόμενων πολιτών με οξυμένο κοινωνικό και πολιτικό κριτήριο και συνεχή ενασχόληση με τα κοινά, διαμόρφωση υγιούς πολιτικής συνείδησης, αποφυγή πλάνης και δημαγωγίας, πνευματική εγρήγορση, δυνατότητα άσκησης ελέγχου στην εξουσία, πίστη στην ισότητα, στην αξιοκρατία και τη δικαιοσύνη, υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις, αποδοχή κοινών συμβιωτικών κανόνων, ψύχραιμη αντιμετώπιση των αντιξοοτήτων της ζωής, απόκτηση αυτοπεποίθησης και αυτοκυριαρχίας, αποφυγή της ψυχοφθόρας μοναξιάς και περιθωριοποίησης, αντίσταση

στα φαινόμενα κοινωνικού κομφορμισμού και μαζοποίησης. Ηθικοποίηση του ανθρώπου, εξευγενισμός της συνείδησής του.

- **και την κοινωνία**

Εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας (αρμονική συμβίωση πολιτών, κοινωνική γαλήνη), αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας, διασφάλιση κοινωνικής συνοχής, αποτροπή κοινωνικοανατρεπτικών τάσεων, άμβλυνση των κοινωνικών αντιπαραθέσεων, διευκόλυνση των συναινετικών διαδικασιών για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων. Προστασία των δημοκρατικών θεσμών και του δημοκρατικού πολιτεύματος, σεβασμός στις αρχές και τους κανόνες του, περιορισμός των αυθαιρεσιών της πολιτικής εξουσίας, διασφάλιση πολιτικής σταθερότητας, κοινωνική πρόοδος. Προϋποθέσεις για πνευματική ανάταση και πρόοδο των επιστημών, των τεχνών και των γραμμάτων

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ανακεφαλαίωση....επισήμανση σπουδαιότητας του θέματος.

Δεοντολογία....έκφραση αιτήματος) Χρέος, λοιπόν, όλων των αρμόδιων φορέων είναι να δραστηριοποιηθούν προς την κατεύθυνση μετάδοσης της κοινωνικής αγωγής. Μεγάλο είναι και το βάρος της προσωπικής ευθύνης του καθενός...

Μανόλης Μαυράκης, Φιλολόγος
Διαγώνισμα Τελικής Προσομοίωσης
Ομίλου Φροντιστηρίων Πουκαμισάς

